

otakantaa.fi

Vastaus kyselyyn kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelmasta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt esittämään näkemyksiä kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelman laatimisen tueksi 1.12.2025 mennessä.

Toimeenpanosuunnitelma perustuu kulttuurin arvoketjuun ja tavoittelee sen vahvistamista. Toimeenpanosuunnitelman tarkoituksena on konkretisoida selonteon toteutusta. Sen valmistelussa on otettu huomioon eduskunnan kannanotossaan esittämät näkemykset ja painopisteet. Muilta osin toimeenpanosuunnitelmaan ei ole tarkoitus sisällyttää uusia painopisteitä.

Etelä-Savon maakuntaliitto vastasi kyselyyn seuraavasti.

Kulttuuriperintö ja tieto

Kuinka hyvin esitetyt toimenpiteet mielestäsi tukevat kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita?

Hyvin.

Onko esitetyissä toimenpiteissä jotain, mitä tulisi muuttaa tai tarkentaa?

Etelä-Savon maakuntaliiton kulttuurialan puolesta toteamme yleisesti kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidesuunnitelman olevan tasapainoinen ja kunnianhimoisin. Haluamme omalta osaltamme olla vaikuttamassa siihen, että tavoitteiden 1 ja 3 kanssa, edistetään asioita allokoituin toimin ja resurssein sekä kulttuuriperintöstrategian että arkkitehtuuripoliittisen ohjelman mukaisesti.

Toimenpideohjelmassa on syytä mainita tahot, jotka toteuttavat ohjelmaa/ohjelmia. Alueellinen tieto on elintärkeää myös kulttuurialalta, vertailukelpoisen tiedon keräämiseen koordinaatiota ja tukea tulee saada valtakunnallisesti. Toimeenpanosuunnitelmassa kulttuuriperintö- ja -tieto -kohdassa ei ole mainittu ilmastonmuutosta tai sen vaikutuksiin varautumista mitenkään, eikä luonnon monimuotoisuutta (perinnebiotooppi) kertaakaan. Meillä Etelä-Savon kulttuuriympäristöstrategia 2026–2035 on ilmestymässä pikapuoliin ja sisältää Etelä-Savolle tärkeitä toimenpiteitä mukaan lukien ilmastonmuutos- ja luonnon monimuotoisuus (perinnebiotooppi-) tekoja, tiedolla johtamista ja digitalisaation ja paikkatiedon hyödyntämistä.

Luovuus ja tuotanto

Kuinka hyvin esitetyt toimenpiteet mielestäsi tukevat kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita?

Kohtalaisesti.

Onko esitetyissä toimenpiteissä jotain, mitä tulisi muuttaa tai tarkentaa?

Tavoitteet ovat aika merkittävällä tavalla eritasoisia. Joku tavoite voi olla erittäin konkreettinen ja joku menee passiivissa ylätasolla. Tulee siis se mielikuva, että konkreettisiksi tavoitteiksi on nostettu mukaan jo työn alla olevia asioita, mutta muut asiat jäävät edistetään ja vahvistetaan –tasolle ilman toimenpidettä, jolla asiaa toimeenpannaan. Miten esim. vahvistetaan kulttuuritoimijoiden ymmärrystä roolistaan osana yhteiskunnan turvallisuutta? Asia on todella abstrakti ja tarvitsee näkemyksemme mukaan konkreettisen toimenpiteen.

13. Edistetään taiteilijoiden ja alan yrittäjien edellytyksiä toimia luovan talouden rakenteissa sekä kasvattaa rahoitusosaamista.

14. Vahvistetaan luovien alojen ammattilaisten liiketoimintaosaamista.

Edellä mainitut toimenpiteet 13 ja 14 ovat erittäin tärkeitä luovan alan toimijoille, mutta on tärkeää varmistaa tuki ja koordinaatio valtakunnan tasolta. Lisäksi tavoite liiketoimintaosaamisen vahvistaminen ohjelmassa on sama kuin toimenpide, konkretia puuttuu.

Kehitys, levitys, jakelu ja markkinointi

Kuinka hyvin esitetyt toimenpiteet mielestäsi tukevat kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita?

Kohtalaisesti.

Onko esitetyissä toimenpiteissä jotain, mitä tulisi muuttaa tai tarkentaa?

22. Tarkennuksen tarve sama kuin edellä. Mitä tarkoittaa, että vahvistetaan kansainvälistymisen tukirakenteita sekä rahoitusinstrumentteja? Mitä silloin konkreettisesti lähdetään tekemään ja kuka tekee? BKT:n parantaminen vaikuttaa luonnollisesti kaikkeen julkiseen rahoitukseen ja yhteiskunnan menestymiseen, mutta tilanteessa, jossa suhdanne on haastava, eikä kasvua ole ollut noin 20 vuoteen, on toivottavaa, että rahoituksen kanavia löytyisi osaltaan myös kulttuurialalle, erityisesti sen

23. Rahoittajien välisen yhteistyön tiivistäminen on kannatettavaa kuten toimenpiteessä 22 todetaan. "Vahvistetaan julkisten ja yksityisten rahoittajien välistä yhteistyötä ja julkisten rahoitusvälineiden yhteensovittamista sekä käynnistetään keskustelu aineettoman omaisuuden arvon määrittelystä." Tähän tueksi konkreettisia toimenpiteitä ja vastuutaho koordinaatiolle.

Toimet eivät ole vielä edistyneet varsinaisiksi toimien tasoisiksi, vaan pikemminkin tavoitteita, kun "edistetään" tai "vahvistetaan".

Kulutus, käyttö ja osallistuminen

Kuinka hyvin esitetyt toimenpiteet mielestäsi tukevat kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita?

Kohtalaisesti.

Onko esitetyissä toimenpiteissä jotain, mitä tulisi muuttaa tai tarkentaa?

Osallistuessaan kulttuuriin ja taiteeseen ihmiset ovat kulttuurisia olentoja ja toimijoita, jotka rakentavat minuuttaan, identiteettiään ja käsitystään maailmasta, joten on tosi kapeakatseista puhua ihmisistä kulttuurin kuluttajina, kun aiheena on taiteen ja kulttuuri saatavuus eri puolilla Suomea.

Kulttuuri parhaimmillaan sitoo yhteen ihmisiä, auttaa ymmärtämään ja kokemaan ja siitä näkökulmasta kulttuuri on myös hyvinvointitekijä, jonka merkitystä yhteiskunnan ja yhteisön kokemisessa ja todeksi-elämisessä tulisi voida arvottaa myös kehityksen välineenä.

Pienissä kunnissa ja maaseutualueilla yhdistykset ovat tärkeitä kulttuurin tuottajia ja ne tarvitsevat mekanismeja, resursseja toimintansa tueksi yhdistysaktiivien ikääntyessä.

Sama tavoitteiden epätasaisuus jatkuu täällä: Konkreettisella tasolla toteutetaan kansallista lukutaito ohjelmaa (mikä on hieno asia), mutta sitten taas "huolehditaan eri tavoin syrjäytymisvaarassa olevien osallistumismahdollisuuksien toteutumisesta" ilman konkretiaa ja vastuuta. Kenen yhteistyössä tästä huolehditaan? Millaisia poikkisektorisia yhteistyömalleja pyritään kansallisesti edistämään - tahdotaanko esim. Kaikukortista, kulttuurikavereista tai kulttuurilähetteenä kansallinen toimintamalli?

Konkreettisena toimintamallina tulisi varmistaa Taidetestaajat-toiminnan jatkuvuus valtakunnallisesti. Valtion olisi hyvä olla mukana tässä yhteistyössä ainakin osarahoittajana ja ratkaisujen etsijänä.

Hienoa on, että osaamisen kehittäminen on mukana kahdessa eri toimenpiteessä! Tässäkin kunnianhimo voi olla korkea, kulttuurimatkailun koulutusohjelmia ja -sisältöjä, samoin kuin opetussuunnitelmia olemassa oleviin koulutusohjelmiin voivat tuoda tekijöitä ja toimijoita alalle ja siten myös osaltaan kasvua ja tulevaisuutta.

"Kulttuurihyvinvointitoiminnan rakenteet ovat kehittyneet ja vakiintuneet" -tavoitteen alle olisi hyvä laittaa mukaan valtakunnallisen kulttuurihyvinvoinnin yhteyspiste Taikusydämen toiminnan vakiinnuttaminen pysyvällä rahoituksella, jotta verkostomaista kulttuurihyvinvoinnin yhteistyötä pystytään kehittämään suunnitelmallisesti koko maassa.

Arvoketjun läpäisevät toimenpiteet

Kuinka hyvin esitetyt toimenpiteet mielestäsi tukevat kulttuuripoliittisen selonteon tavoitteita?

Hyvin.

Onko esitetyissä toimenpiteissä jotain, mitä tulisi muuttaa tai tarkentaa?

Tämä osio on monipuolinen ja muotoutunut hyvin.

Haluaisimme esittää ison linjan valtakunnallisena päätöksenä, että Itä-Suomesta tehdään kulttuurin ja luovien alojen kokeilualue, jossa kulttuurin ja luovien alojen kokeilukulttuuria tuetaan erilaisilla verotuksellisilla ja rahoituksellisilla ratkaisuilla. Tämä toisi parhaimmillaan elinvoimaa ja uudenlaista liikehdintää koko itäsuomalaiseen yhteisöön, taiteen, kulttuurin ja luovien alalla alueella, jonka erityinen vetovoimatekijä on kulttuuri ja siihen liitännäiset elinkeinot, kuten matkailu.

Maakuntaohjelmassamme todetaan:

Kulttuuri ja luovat alat elinvoiman lähteenä

Vahva itäsuomalainen kulttuuriperintö ja ainutlaatuinen Saimaan alue ovat tärkeitä identiteetin rakennuspalikoita alueen asukkaille ja kulttuurialan toimijoille. Elävä perintö sekä taide- ja kulttuuritoiminta ovat sellaisinaan merkityksellisiä ihmisyyden

ilmaisun muotoja ja olennainen osa kaikenikäisten osaamista ja sivistystä. Kulttuuri- ja taidetoiminta nähdään maakunnassa tärkeänä yhdenvertaisen osallisuuden, hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden rakentajana ja henkisen kriisinkestävyuden vahvistajana. Etelä-Savon kausiasukkaat sekä paluu- ja maahanmuuttajat tuovat kulttuurikentälle lisäarvoa sekä tekijöinä että yleisönä. Etelä-Savossa edistetään kulttuurin ja taiteen yhteyksiä sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästä yhteiskunnan luomiseen ja planetaarisen elämäntavan vahvistamiseen osana ekososiaalista siirtymää.

Yleistä

Onko toimeenpanosuunnitelmassa huomioitu riittävästi eri hallinnonalojen ja sidosryhmien välinen yhteistyö?

Osittain.

Onko jokin selontekoon sisältyvä tavoite tai toimenpide jäänyt mielestäsi liian vähälle huomiolle? Mikä/mitkä?

Kokonaisuutena ohjelma pysyy ylätasolla, eikä konkretisoi selonteossa mainittuja asioita eteenpäin toiminnaksi. Valtaosin jää epäselväksi, mitä tehdään ja kuka tekee ja tähän me alueiden toimijat, kuten maakuntaliitossa, toivoisimme jotain perspektiiviä, varsinkin nyt, kun alueelliset kulttuuri- ja taidetoiminnot ovat jäämässä pois kuvasta. Toimeenpanosuunnitelmassa ei lue, mitä ajanjaksoa se koskee, joten on vaikea hahmottaa, minkä laajuiset toimenpiteet ovat sopivia. Kommentointiaika 7 vrk on kohtuuttoman lyhyt näin laajalle asialle.

Tiedolla johtaminen – esimerkiksi alueelliset kulttuuriympäristötietokannat, joita maakuntaliitot tai alueelliset vastuumuseot ylläpitävät, tarvitsevat rahoitusta (kytkös digitalisuuden edistämiseen myös). Alueellinen korjausneuvoja, joka voisi neuvoa myös vanhojen rakennusten energiatehokkuudessa ja ilmastomuutokseen sopeutumisessa, olisi todella tärkeä toimi alueellisiin vastuumuseoihin. Samoin kulttuuriympäristöjen hoito, saariston perinnebiotooppien hoito ja yhdistäminen matkailuun ym. tarvitsevat jatkuvuutta rahoitukseen.

Seuranta, seurannan suunnittelu ja sen toimeenpano? Arviointi ja mittarit? Kuka vastaa? Toimeenpanosuunnitelma on vajaa näiltä osin. (samoin kuin aikataulu, vastuutahot jne, vaikuttaa häthätää kyhätyltä).

Älykäs sopeutuminen: yhteisöllisyys, paikallisuus ja ekosysteemipalveluiden vahvistaminen ovat tärkeitä osia älykästä sopeutumista kutistuvilla alueilla. Kulttuuriala ja paikallinen kulttuuri, nuorten osallistuminen ja yhteisöllisyys ovat merkittäviä voimavaroja älykkäässä sopeutumisessa ja tämä voisi tulla esiin tässäkin.

Etelä-Savon maakuntaliitto

Heini Utunen
maakuntajohtaja

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti maakuntaliiton asianhallintajärjestelmässä.